

Tísner: un escriptor per redescobrir

Demà diumenge se celebra el centenari del naixement d'Avel·lí Artís-Gener, 'Tísner' (1912-2000). L'escriptor de novel·les, contes, articles i llibres de memòries és ara per ara, dotze anys després de la seva desaparició, un nom poc present a les llibreries.

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Avel·lí Artís-Gener s'enfurismava cada vegada que algú li deia *polifacètic*, no pas perquè no acceptés la pluriocupació a què s'havia dedicat des dels anys 30, sinó perquè associava la paraula amb "els tastaolletes que se senten encuriosits sense aprofundir en cap coneixement". Des que amb només 16 anys va publicar el conte *Martínez editor* al setmanari *Mirador*, Tísner va començar una carrera literària que passaria per l'artículisme (*La Publicitat*, *L'Opinió*) i, a partir de la dècada dels 60 -després d'un llarg parèntesi d'exili a Mèxic-, també per novel·les com *Paraules d'Opòton el vell* (1968) i *L'enquesta del canal 4* (1973). Els quatre volums de memòries, *Viure i veure* (1989-1994), van aconseguir recuperar la popularitat que l'autor barceloní havia tingut abans de la Guerra Civil.

Màrius Serra
Escriptor i 'hereu'

L'any 1988, Màrius Serra va visitar Tísner a l'apartament del carrer Comte Borrell on vivia. El motiu era fer-li una entrevista per a la revista *Més*: "Buscava escriptors que tinguessin una relació lúdica amb el llenguatge", comenta Serra, que després d'aquest primer contacte

continuaría freqüentant la casa. "L'Oriol Comas i jo hi anàvem a jugar a Scrabble. Era molt divertit, perquè tot sovint s'inventava paraules i ens entabanava", diu el *verbívor* Serra, que dos anys més tard, al final de la presentació de la novel·la *L'home del sac*, seria interpellat per l'escriptor amb una notícia que li canviaria la vida: "Em va demanar si volia ser el seu hereu. Em vaig quedar de pedra i llavors va afegir: «L'hereu dels mots encreuats»". Tísner va ser un pioner del gènere a *La Publicitat* (1932-1936) i els recuperaria a partir de l'any 1967, primer des de *Tele/Estel* i més tard des de *La Vanguardia*, espai que a partir de llavors ocuparia Màrius Serra.

Pilar Rahola
Columnista i escriptora

A finals de la dècada dels 80, Pilar Rahola era editora de *Pòrtic*, i des d'allà va engegar el projecte de publicació de les memòries tísnerianes. "Tenia la convicció que a més de ser un bon escriptor i un home compromès havia viscut una vida interessantíssima, i que si l'explicava en podien sortir coses molt interessants -diu Rahola-. *Viure i veure* és un homenatge a la memòria de Catalunya, a tota una generació de republicans que van veure com s'esmicolava el seu somni per culpa de

01
ALA IMATGE POTENT I ROBUSTA DE L'ESCRITOR L'ACOMPANYAVA UNA GRAN CAPACITAT ORATÒRIA.
FAMÍLIA ARTÍS-GENER

02
ALA DÈCADA DELS 30 TÍSNER ES VA CONVERTIR EN UN NINOTAIRE POPULAR DES DE REVISTES COM 'PAPITU' I 'EL BE NEGRE'.

la Guerra Civil, i al llarg calvari de l'exili, que en el cas de l'Avel·lí va ser viscut des de Mèxic". Rahola recorda que "si no hi hagués hagut la destrucció del país, personatges com Tísner haurien anat pujant com l'escuma". Igual que en tants altres casos, l'escriptor va haver de fer un esforç suplementari per recuperar lectors i prestigi: "Com a escriptor, era un plaer llegir-lo. Com a narrador, una referència. Com a persona, un model moral", conclou Rahola.

Jordi Finestres
Periodista i biògraf

Un any després de la mort de l'autor, David Escamilla i Jordi Finestres van publicar l'única biografia que se n'ha escrit fins ara, *L'univers*

DURANT ELS 26 ANYS D'EXILI VA TREBALLAR D'ESCENÒGRAF, DE PUBLICISTA I DE PINTOR

a

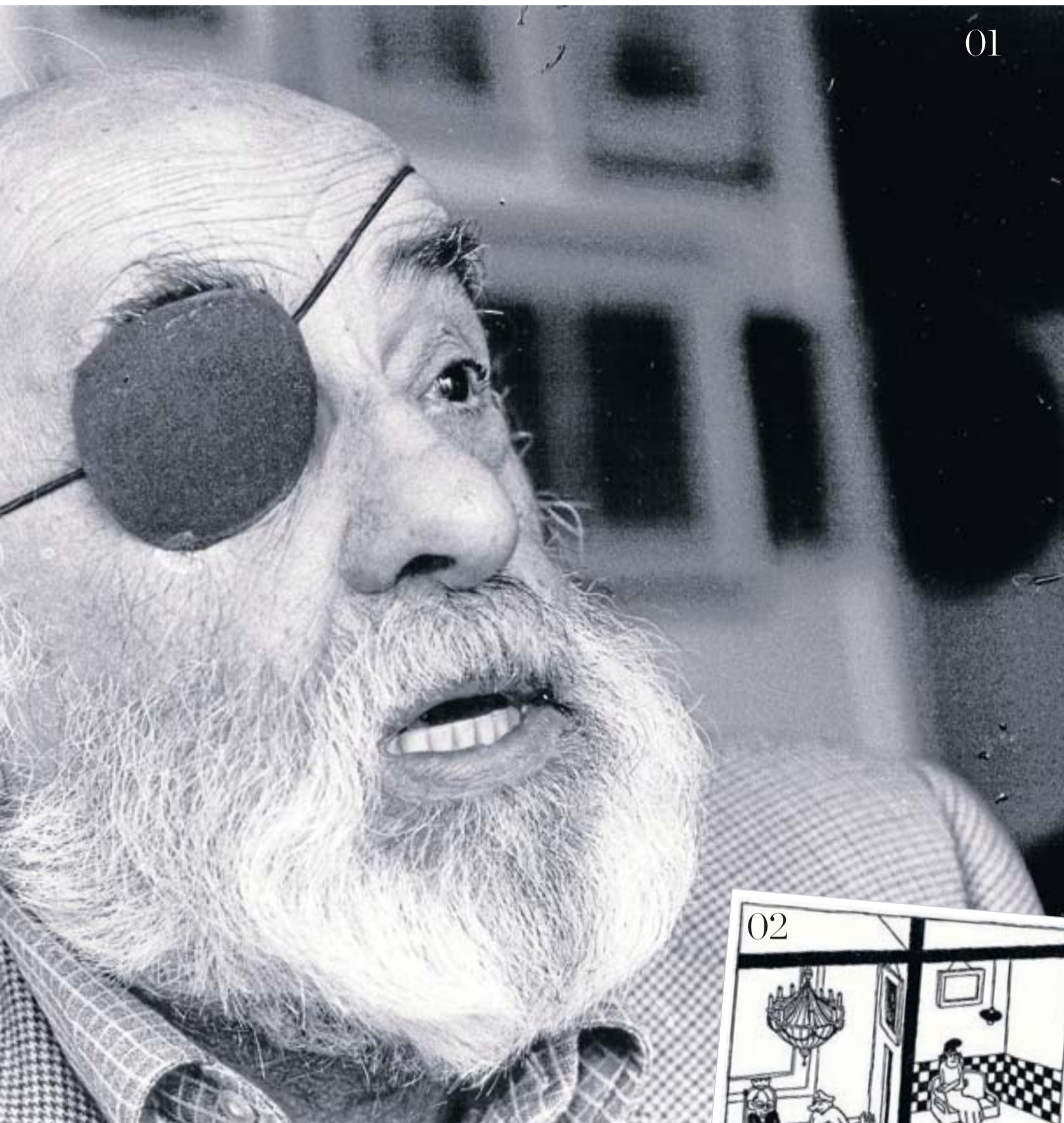
llegim

42-43

● La biografia sobre Miquel Barceló de Michael Damiano ● 'Caigut fora del temps', l'últim llibre de David Grossman

44-45

● 'El romanço d'Anna Tirant', de Josep Pedrals ● Carles Rius investiga el substrat de l'obra d'Antoni Gaudí

01

**CINC ANYS
CLAUS D'UNA
LLARGA VIDA**

1936

Una guerra que ho va trencar tot

Avel·lí Artís Gener es va donar a conèixer com a periodista i ninotaire. Va col·laborar amb publicacions tan significatives com *La Rambla*, *L'Opinió*, *La Publicitat*, *Papitu*, *El Be Negre* i *L'Esquella de la Torratxa*.

1944

Mèxic, país d'adopció i d'integració

Cinc anys després d'haver arribat a Mèxic, Tísner va començar a dedicar-se a l'escenografia. Treballaria per al teatre i la televisió, feines que compaginaria amb la publicitat i la pintura: va arribar a fer 1.600 quadres per a un hotel!

1965

Tornada a Catalunya després de 26 anys d'exili

Tísner s'instal·laria a Barcelona i començarien a arribar novel·les com *Les dues funcions del circ* (1966) i *Paraules d'Opòton el vell* (1968).

1989

És l'hora de començar a fer memòria

Els quatre volums de *Viure i veure*, publicats per Pòrtic, serien publicats entre el 1989 i el 1994. I suposarien un pas de gegant en la popularització de la figura de Tísner.

2000

La desaparició d'un autor prolífic i, finalment, popular

Després d'una dècada plena d'aparicions televisives i col·laboracions radiofòniques, pocs dies abans de fer 89 anys, Tísner moria a Barcelona.

'CORONACIÓ' DE TÍSNER PER PART D'ISABEL MARTÍ.

02

Tísner (Angle). "L'Avel·lí va ser algú amb un fort compromís amb la cultura catalana: havia treballat moltíssim per a la seva supervivència —explica Finestres—. Era un escriptor àgil, ràpid i brillant, dotat d'una capacitat de memòria i lucidesa impressionants. La seva obra és ben vigent: queda pendent que algú prepari una antologia dels seus millors articles. D'aquesta manera es veuria l'actualitat de la feina que va fer als anys 30, l'època daurada del periodisme en català".

Partida de Scrabble
La Institució de les Lletres Catalanes homenatja Tísner demà -de 10 h a 13 h- al Palau Moja amb una trobada de jugadors de Scrabble

El poc èxit d'*Els gossos d'Acteó* [1983] l'havia desanimat força —recorda Guillamon—. Tísner és d'aquells autors que, tot i no ser vertebrals en una literatura, fan dues o tres aportacions amb un valor d'època". A més de *Paraules d'Opòton el vell*, Guillamon destaca *Les dues funcions del circ* (1966) i *556 Brigada Mixta* (1969): el primer, per la seva "gran modernitat"; el segon, perquè "és un llibre antitràgic, un bon anecdotari sobre l'experiència de la Guerra Civil".

Julià Guillamon

Crític literari i escriptor

El boà taronja, recull de contes publicat per La Magrana l'any 1986, va ser preparat per Julià Guillamon, que havia conegut Tísner amb motiu d'una entrevista per a *l'Avui*. "Quan el vaig conèixer no tenia una presència gaire viva com a escriptor.

Isabel Martí

Editora

L'any 1997, Edicions La Campana publicava *Ciris trencats*, una tria de les millors anècdotes i històries que Tísner va explicar a la ràdio durant els últims anys de la seva vida. "Era un autor amb una enorme capacitat de treball i molt rigorós, però alho-

ra tenia una actitud molt juganera amb la vida —diu Isabel Martí—. A principis dels anys 90 vam publicar un llibre amb els dibuixos que Tísner i Calters havien publicat a la premsa. Tots dos són autors oblidats i és una pena. Van ser escriptors amb un enorme do de paraula. La seva literatura llisca i té un ritme molt bonic". Sobre l'absència de Tísner a les llibreries —aquest 2012 només s'ha reeditat *Paraules d'Opòton el vell* (La butxaca)— Martí opina: "Estaria molt bé reeditar-ne llibres, però no els compraria pràcticament ningú: els editors hem de moure els fils per posar a l'abast els llibres, però un dels grans problemes del país és que no hi ha un pòsit ni una continuïtat, i els autors desapareixen de seguida". ♦♦